

2 ІПОТЕКА ДЛЯ ВПО:
Плюси, мінуси, підводні камені

3 ОБ'ЄДНАТИСЯ І ДІЯТИ
Як зареєструвати громадську організацію під час війни

5 ЩОБ ГОЛОСИ ДІТЕЙ ПОЧУЛИ

6 БУДЬТЕ НАМ ЗДОРОВІ
Що потрібно знати переселенцям, які потребують медичної допомоги

7 ЗМІНИ ЩОДО ДОПОМОГИ НА ПРОЖИВАННЯ
Щоб її отримувати, ВПО мають посприяти своїй зайнятості

СХІД NOW

№17

грудень
2023

БЕРЕГІНЯ
МАРИУПОЛЬСЬКА
АСОЦІАЦІЯ ЖІНОК

БЕЗОПЛАТНО

РЕДАКЦІЙНЕ

БІЛИЙ – КОЛІР СТІЙКОСТІ

Звичайна людина побачить на цій світлинці зимові дерева, що, власне, і було зафільмоване фотографом. Людина з України, залучена до допомоги ЗСУ, бачить маскувальну сітку – саме такого забарвлення «під сніг» наразі потребує фронт.

Взагалі то білий – це ахроматичний колір, точніше, зорова рівноважна сукупність усіх кольорів видимого спектра сонячного світла, що сприймається людиною. Але все одно він вважається символом чистоти та досконалості. Якщо вам дарують букет із білих квітів, це означає, що людина має до вас відкриті почуття та гарні наміри. А якщо знайомі зенітники просять білі сітки, це означає, що наші наміри щодо Перемоги доведеться вкотре підкріплювати донатами.

Знаєте, в одній з львівських бібліотек, про яку ми якось писали, сітки приходять плести люди з вадами зору. Практично сліпі. Коли треба було осіннє забарвлення, то стрічки різних кольорів їм розкладали по кількох коробках. А коли у роботі лише білі, то й працювати легше.

Це ми до чого? Війна так підспудно нас деформує, що й не помічаєш, як суттєво змінюються кути зору, рамки мислення, як речі, що раніше навіть не вкладалися у межі звичаєвого життя, стають буденністю, нормою. Тобто водночас війна ліпить з нас якусь нову форму – не те щоб досконалу, але набагато більш стійку.

І коли авторитетні люди кажуть, що саме зараз ми – всі – творимо новий український міф, осягнути цей потужний процес можна саме на таких простих прикладах, як біла сітка, яку навпомацки плете людина з незрячими очима.

Нагадуємо, дорогі читачі, що чекаємо ваших відгуків та пропозицій щодо змісту і тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

І що разом ми зможемо більше!

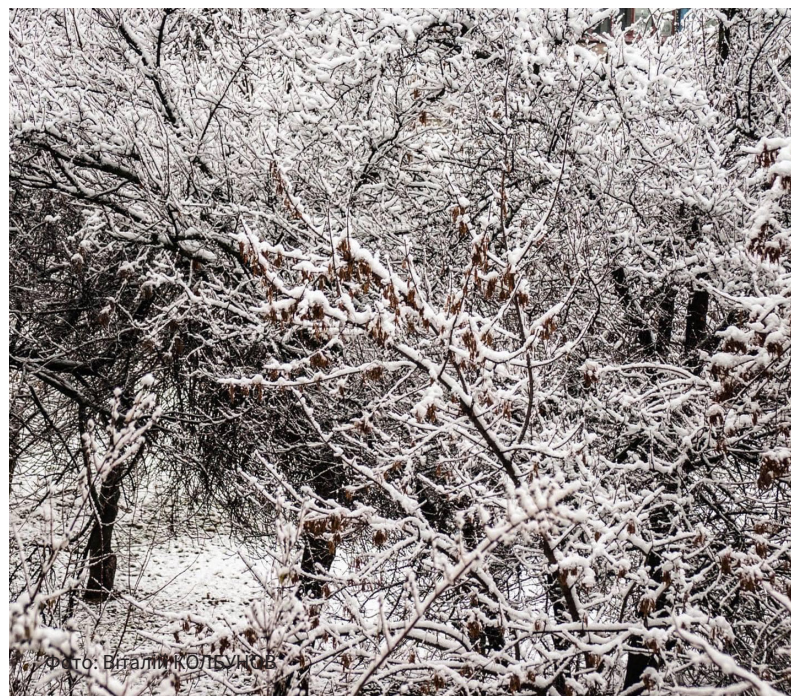

Фото: Віталій КОЛЬЧІНСЬКИЙ

ЦІКАВЕ

Осередок «Пласту» з Краматорська у Львові відновлює роботу та планує реалізувати задуми, які не склалися реалізувати через початок повномасштабної війни. Наприклад – зіграти у футбол з українським письменником та музикантом Сергієм Жаданом. Пластові заняття – сходи – будуть проводитися раз на тиждень на базі львівської школи «МрійДій». Ініціатор створення нового гуртка Денис Папін вже оголосив набір хлопців віком 10-11 років зі Сходу України.

Денис отримує пластове відзначення

КРАМАТОРСЬКІ ПЛАСТУНИ У ЛЬВОВІ

Денис – один з виховників Краматорського «Пласту». Він родом з окупованої 2014 року Горлівки, наразі студент другого курсу філософського факультету Львівського університету імені Франка. З «Пластом» він познайомився 2015 року у Краматорську, де опинилась його родина.

– Стати пластуном мені запропонувала мама. Коли я потрапив на перші сходи і познайомився з пластунами,

мені сподобалося і я залишився, – розповідає юнак.

Скаутський рух пластунів, традиційний для західних регіонів України, на Донеччині з'явився лише наприкінці 1990-х років. Перший осередок був створений у Краматорську, а згодом пластові організації заснували у Бахмуті, Авдіївці, Слов'янську, Волновасі, Маріуполі та інших містах.

На початку 2021 року «Станція Пласт Краматорськ» налічу-

вала близько 40 дітей від 7 до 17 років. Вони щонеділі збиралися на пластові сходи, де вивчали історію, традиції і культуру України та регіону, проводили майстерки і як волонтери долучалися до різних культурних заходів.

Зокрема пластуни Краматорську, як і в інших регіонах України, перед Різдом розносили Віфлеємській вогонь та ходили по місту з вертепом, збираючи кошти на волонтерство. ▶

Закінчення на стор. 8

НОВИННЕ

ФЕРМЕРИ ДОНЕЧЧИНИ МОЖУТЬ СКОРИСТАТИСЯ БЕЗПОВОРотною ФІНАНСОВОЮ ДОПОМОГОЮ

Мешканці Донеччини можуть отримати в середньому 3 тисячі доларів США на відновлення сільськогосподарської діяльності, повідомляє Мінреінтеграції.

Безповоротну фінансову допомогу надає Міжнародна гуманітарна організація Mercy Corps у межах розпочатої Програми підтримки сільського господарства України.

Її мета – допомогти місцевому населенню та внутрішньо переміщеним особам відновити фермерську діяльність, яка постраждала внаслідок війни.

До участі запрошують мешканців Донецької, Запорізької, Миколаївської, Харківської та Херсонської областей, за винятком районів, де тривають активні бойові дії.

Для участі у програмі потрібно зареєструватися на сайті uasp.mercycorps.org/ та подати заявку.

Відбір учасників проводитиметься на конкурсній основі.

З питаннями щодо участі можна звертатися за номером гарячої лінії 0 800 332 590 (безоплатно з усіх мобільних та стаціонарних телефонів у межах України).

ВІДШКОДУВАННЯ ЗА ПОШКОДЖЕНЕ ЖИТЛО ТЕПЕР МОЖУТЬ ОТРИМАТИ І СПІВВЛАСНИКИ

Відтепер платформа «Дія» дозволяє подавати заявку на компенсацію за пошкоджене або знищене російськими обстрілами житло не лише його одноосібним власникам, а й співвласникам. Про це повідомили у Мінцифри.

Співвласники постраждалого від бойових дій житла вже можуть подати заявку на компенсацію через програму «Відновлення». Кожен зі співвласників має можливість подати як індивідуальну, так і колективну заявку.

Розмір компенсації для кожного зі співвласників житла будуть визначати органи місцевого самоврядування, які орієнтуватимуться на частку кожного співвласника у спільній власності.

Після опрацювання заявки місцевою владою кожен співвласник отримуватиме власний житловий сертифікат на платформі «Дія». Його можна буде використати як під час придбання власного житла, так і для об'єднання з іншими людьми для придбання спільної нерухомості.

«Щоб скористатися сертифікатом, потрібно припинити право власності на знищений об'єкт нерухомості за згодою всіх співвласників. Робити це необхідно виключно після того, як кожен з них отримає житловий сертифікат», – йдеться у повідомленні Мінцифри.

Загалом за програмою «Відновлення» надійшло понад 6,4 тисячі заявок від власників пошкодженого житла. Компенсації у вигляді сертифікатів отримали 827 людей. В одній лише Краматорській громаді схвалили виплати для 603 жителів, на що планують скерувати понад 65 мільйонів гривень.

КОРИСНЕ

ЩО Й КОМУ ПРОПОНУЄ ІПОТЕЧНА ПРОГРАМА

Програма пільгового іпотечного кредитування «Оселя» була запроваджена урядом у два етапи. На першому етапі іпотечні кредити могли отримати лише обмежені категорії громадян: військові, педагоги, які працюють у державних або комунальних освітніх установах, лікарі державних або комунальних закладів і науковці. Для них умови іпотеки – 3% річних.

З 1 серпня 2023 року іпотека «Оселя» стала доступною й для інших категорій українців. На дешевий кредит тепер можуть претендувати ВПО, житло яких зруйноване або знаходиться в окупації, ветерани війни та члени їхніх родин, інші громадяни, які мають житло площею меншою ніж 52,5 м² + 21 м² додатково на кожного наступного члена сім'ї. Цим особам кредит надається під 7% річних, що не так приємно, як 3%, але все ж таки досить вигідно, враховуючи темпи інфляції в країні.

Ви можете претендувати на іпотеку, якщо вам більше 18-ти, але менше 70 років, ви громадянин або громадянка України, не маєте вироків суду через колабораційну діяльність або державну зраду, не внесені у санаційні списки, платіжеспроможні.

Умови кредитування такі: 3% або 7% річних, термін – до 20 років (на момент завершення виплати кредиту вам має бути не більше 70 років), перший внесок – мінімум 20% ринкової вартості майна, яке купується.

ВИМОГИ ДО ЖИТЛА, ЯКЕ МОЖНА ПРИДБАТИ

Ви можете претендувати на квартиру або майнові права на квартиру в багатоквартирному житловому будинку. Для обласних центрів ця квартира має бути не старшою за 10 років – для 3-відсоткових кредитів, і не старшою за 3 роки – для 7-відсоткових.

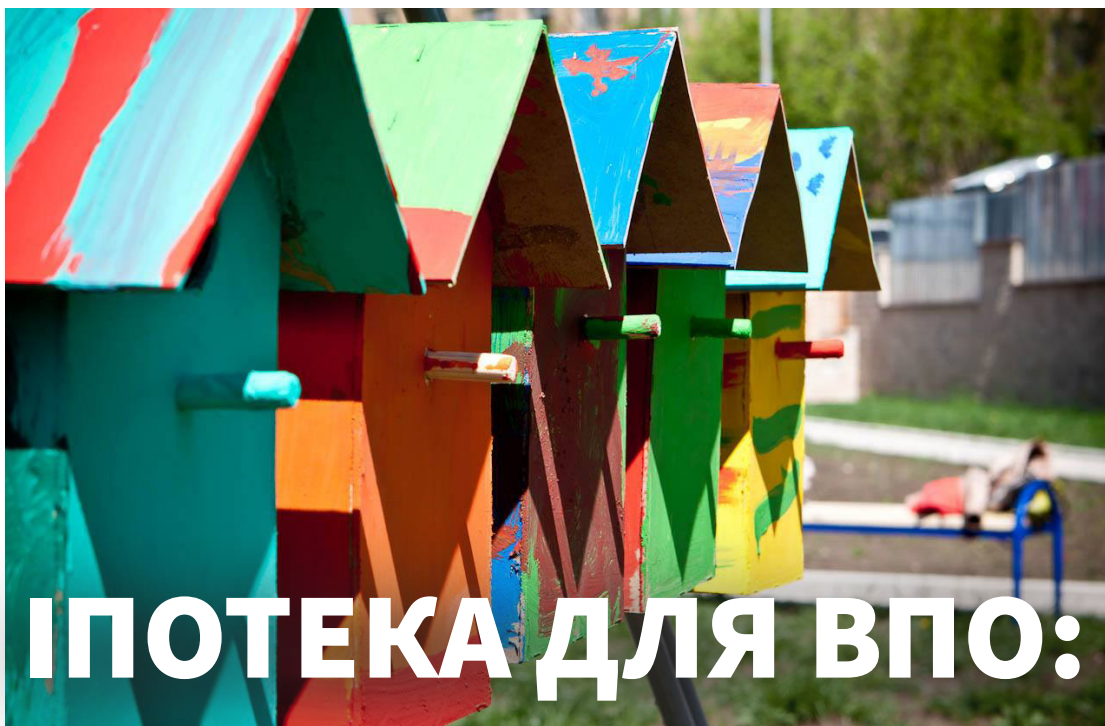
Площа квартири має бути не більше, ніж 52,5 м² на 1 особу + 21 м² додатково на кожного наступного члена сім'ї. Якщо ж вам сподобалась більш простора квартира, то вартість площі, яка перевищує зазначений розмір, додається до суми першого внеску.

Квартира мусить бути розташована на території України, за винятком тимчасово окупованої території та районів активних бойових дій.

Квартира, яку ви обираєте, підлягає обов'язковому страхуванню.

ЯК ПОДАТИ ЗАЯВКУ НА УЧАСТЬ У ПРОГРАМІ

Перш ніж почати пошук житла, треба обрати банківську установу, яка профінансує ваш кредит. Програму «Оселя» наразі підтримують п'ять українських банків: Ощадбанк, ПриватБанк, Укргазбанк, СкайБанк, Глобус Банк, Укрексімбанк. Влада обіцяє розширити перелік банків, але поки що тільки ці фінустанови можуть працювати з іпотечним кредитуванням.

ІПОТЕКА ДЛЯ ВПО:

плюси, мінуси, підводні камені

Далі треба подати заявку через мобільний застосунок «Дія», зазначивши в анкеті партнерський банк. Анкета також запропонує вам приблизно визначитися з містом, де ви хочете придбати квартиру та попередньо вказати приблизну вартість житла.

Мати точний варіант для купівлі на момент подачі заявки не треба – трошки зарано. Спочатку варто дочекатися підтвердження від «Дії», що ви дійсно маєте право на іпотечний кредит. Після цього треба вже йти до банку з документами, потрібними для оформлення іпотеки, і паралельно шукати житло.

Коли квартира буде знайдена, банк скерує туди свого експерта, який виміряє її площу і зробить оцінку майна. Якщо банк погодить угоду – справу зроблено. Продавець отримує гроші на свій рахунок, а покупець – квартиру.

Виглядає наче просто, але насправді практика виявляється більш марудною.

ЯК ЦЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ В РЕАЛІ

Маргарита Величко (ім'я змінено на прохання жінки) працює завучем у школі. В Маріуполі у неї залишився будинок, але жінка не планує туди повертатися. Каже, вся її родина оселилася у Київській області, тож вона й собі вирі-

шила придбати там квартиру в іпотеку.

– Моею мотивацією було те, що при іпотеці ти платиш майже стільки, скільки за оренду житла. Але ж за оренду ти віддаєш гроші за чуже житло, а в іпотеці – за своє. Я вже немолода людина, я хочу мати власний дах над головою. Хоча, звісно, іпотека – це великі ризики, і треба їх враховувати, коли ухвалюєте для себе рішення, – каже жінка.

Попри те, що «Оселя» – державна програма, різні банки трансформують умови кредитування під себе. Наприклад, Ощадбанк запросив у Маргарити та її чоловіка документів більше, ніж прописано умовами кредитування, а рішення про надання кредиту затягнулося на декілька місяців. В результаті родина стала шукати інший банк. Укргазбанк не вимагав більше, ніж прописав уряд, і досить швидко ухвалив рішення про фінансування програми.

Багато часу зайняв і вибір квартири.

– Ринок нового житла досить дорогий. Крім того, квартири там продаються без ремонту. Тобто, окрім грошей на перший внесок іпотеки,

Точних даних, скільки саме українців втратили свої домівки, немає і не може бути до кінця війни, адже російська федерація щодня турбується про те, щоб зруйнованих домівок ставало більше. Значній частині переселенців уже нема куди повертатись. Одним із дієвих механізмів розв'язання житлового питання ВПО можуть стати іпотечні кредити за програмою «Оселя», яка наразі діє в Україні. Але чи може дозволити собі іпотеку пересічна родина переселенців? Власним досвідом з читачами ділиться маріупольчанка Маргарита Величко, яка змогла придбати квартиру в Київській області.

треба мати кошти ще і на ремонт. Коли ти переселенець і жити тобі нема де, це – не варіант. Ринок вторинного житла більш доступний, але власники квартир не хочуть мати справи з іпотечними угодами,

як правило. Тому що це для них довго і проблематично, – розповідає Маргарита Величко.

Йй особисто довелося тричі давати завдаток за квартири, доки все вийшло.

– Схема така. Ви знайшли квартиру, домовилися з власником, залишили завдаток (в нашому випадку – 1000 доларів). Протягом місяця банк має підтвердити угоду і розплатитися з продавцем. Але двічі сталося так, що термін очікування добіг кінця, а банк грошей так і не перерахував. Власник розривав угоду і продавав квартиру іншим людям. Формально власники не мусять за таких обставин повертати завдаток, і нам дуже пощастило, що люди виявилися порядними, зрозуміли наше становище і повернули гроші.

На третій спробі Величко оформити угоду купівлі-продажу банк теж трохи зазримався – замість 30-ти днів власниці квартири довелося чекати півтора місяці. Але вона не поспішала, тому все склалося якнайкраще.

– Я вважаю, нам дуже пощастило. Дівчина, власниці квартири, вийшла заміж і квартира стала їй непотрібною. Вона продавала її разом із меблями, технікою, навіть посуд залишила. Для нас, переселенців, це стало просто знахідкою – заходь і живи. І ми безмежно вдячні, що вона погодилася зачекати, поки банк ухвалить рішення і переведе гроші, – каже Маргарита.

Але і це ще не всі складнощі. За словами маріупольчанки, проблемою є необхідність постійно підтверджувати свою пільгу. Маргарита отримала 3-відсоткову іпотеку, бо є працівником загальноосвітньої комунальної школи. Кожні три місяці вона має підтверджувати банку своє місце роботи. Якщо вона звільниться або, наприклад, влаштується на роботу до приватної школи, банк переведе її з пільгової 3-відсоткової іпотеки на загальну 7-відсоткову.

Також Маргарита Величко переймається тим, що страхівка квартири, яка є обов'язковою умовою для укладання угоди, не покриває ризиків обстрілів.

– Я спитала я у банкірів: а що буде, якщо в квартиру прилетить ракета? І мені відповіли, що я маю продовжувати платити. Це стало дуже неприємним сюрпризом для мене. Тобто, в угоді є певний перелік страхових випадків, в тому числі й пожежі, й руйнування, але страхівка точно не покриє всіх витрат. Я свідомо погодилася на цей ризик.

Отже, поки триває війна, власники іпотечного житла ризикують значно більше, ніж решта власників нерухомості – їм доведеться сплачувати борги навіть у випадку втрати оселі. Але є й абсолютний плюс: через іпотеку ви отримуєте майно, яке зможете передати у спадок дітям. Тож варто зважити всі «за» та «проти», перш ніж ухвалювати рішення щодо довгострокових кредитних зобов'язань. **CN**

Ганна САВЧЕНКО

КОРИСНЕ

Якщо ви шукаєте можливості для реалізації суспільно важливих ініціатив, які допомагають ЗСУ, підтримують переселенців чи покращують життя у вашій громаді, то створіть власне громадське об'єднання – і дійте. Принаймні так вважає голова громадської організації «ВПО Звягеля» Анастасія Харіна. Переселенка з Волновихи до Звягельської громади Житомирської області, вона зареєструвала свою ГО буквально днями – 22 листопада. З якими труднощами можна зіштовхнутися та на що потрібно звернути увагу під час подачі документів, активістка по свіжих слідах розповіла читачам «Схід NOW».

для прийняття відповідного рішення. Термін розгляду заяви становить три робочі дні. Але треба мати на увазі, що, за словами багатьох активістів, електронна реєстрація ГО під час війни працює криво і все одно доводиться дублювати документи у паперовому вигляді.

– Я одразу для себе вирішила подавати документи у місцевому ЦНАПі, у Звягелі. Проте коли я вперше прийшла до своєї реєстраторки, то з'ясувалося, що рішення щодо реєстрації або відмови у реєстрації приймають не фахівці на місцях, а в

обласному центрі.

Анастасія каже, що було не просто з усім цим розбиратися, як і з зауваженнями після чергової відмови.

– Після четвертої відмови я була у розпачі та подзвонила фахівчині з області, яка займалася моїми документами, щоб вона мені пояснила, як має бути, щоб нарешті було все правильно. Після консультації я пожалкувала що не зробила цього раніше – фахівчиня виявилася дуже приємною людиною, все добре пояснила. І на п'яту спробу залишалось зробити всього кілька маленьких виправлень.

Жінка визнає, що не кинути все та не опустити руки під час реєстрації ГО їй допомогла підтримка рідних та усвідомлення важливості цього кроку для переселенців громади.

– Це лишень перша сходинка на шляху до інтеграції ВПО у новій громаді. Ми з командою вже маємо безліч ідей та планів. Наприклад, відкрити у Звягелі мовні курси, школу самозахисту, організувати психологічну підтримку, започаткувати тренінги з організації підприємництва тощо. Проте для початку ми хочемо провести опитування та визначити потреби переселенців та їхні бажання. Це допоможе нам зрозуміти, на фінансування яких проектів нам треба подавати грантові заявки першочергово.

Наразі Анастасія обирає банк, щоб відкрити там рахунок ГО. Вона вже розробила логотип організації та створила сторінки ГО у соціальних мережах. На її думку, прозорість та відкритість громадської організації – основні критерії для побудови гарного іміджу будь-якої компанії.

– Я вважаю, що зараз як ніколи важливо допомагати іншим, – щиро ділиться своєю наснагою новоспечена керівниця ГО. – Так, ми втратили все, але життя продовжується. **CN**

Олеся ДОВГАЛЬ

ОБ'ЄДНАТИСЯ І ДІЯТИ

Як зареєструвати громадську організацію під час війни

– Завдяки ГО можна об'єднувати людей та залучати фінансування для реалізації культурних, оздоровчих, освітніх та інших соціально вагомих проектів. Проте будьте готовими до труднощів. Я не маю жодної знайомої людини, яка б зареєструвала ГО з першої спроби. У мене було цілих п'ять спроб, і лише остання – успішна, – говорить жінка.

Перед реєстрацією важливо звернути увагу на деякі моменти, які допоможуть пришвидшити процес і зберегти кошти.

1. Зареєструвати ГО можуть навіть дві людини.

– Шукати односторонній мож-на де завгодно, хоч у чатах ВПО, хоч у черзі за гуманітаркою. В мене все було просто – фахівчиня соцзахисту населення запитала у спільному чаті для переселенців: «Хто хотів би створити ГО?», а потім збрала всіх охочих на зустріч. Так я і познайомилася зі своєю майбутньою командою ГО «ВПО Звягеля».

Коли ви вже знайшли односторонній, не забудьте взяти у них номери телефонів. Я, наприклад, одразу після знайомства створила спільний чат та збрала у колежанок всю інформацію для подальшої реєстрації за допомогою онлайн-форми. Також я дізналася у панянок про бажану посаду та функції, які б вони хотіли виконувати в межах громадської діяльності.

2. У вас має бути на прикметі приміщення, яке ви зможете вказати як місце реєстрації ГО.

– У нашому випадку соціальні працівники самі запропонували вказати адресу їхньої будівлі для нашої реєстрації та навіть виділили кімнату під «офіс». Я чомусь впевнена, що влада багатьох громад так само позитивно відреагує на схожий запит від переселенців.

3. Користуйтеся можливостями безоплатних послуг

– Після того як ви підготуєте необхідні документи, їх буде потрібно десь надрукувати. А це кошти. Проте не бійтеся запитати у реєстратора або ваших соціальних працівників про таку послугу. Наприклад, я подавала документи п'ять разів і не витратила жодної копійки на їхній друк, бо мені їх кожного разу безоплатно друкували у ЦНАПі.

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ ГО

Перед реєстрацією громадської організації ви маєте підготувати та підписати наступні документи:

- ♦ статут;
- ♦ протокол загальних зборів;
- ♦ структура власності;
- ♦ відомості про керівні органи ГО.

Важливий лайфхак: вам не потрібно видумувати з голови статут організації та форму інших документів, бо шаблони є на сайті Міністерства юстиції у вільному доступі. Достатньо просто підкорегувати їх під мету та завдання своєї ГО.

– Я підготувала всі документи завчасно в електронному вигляді, і на засідання до реєстратора прийшла з ноутбуком, щоб ми з колежанками могли на місці все доопрацювати та внести правки. Лише після того, як всі все узгодили, ми надрукували та підписували документи. Також звертаю вашу увагу, що ви обов'язково маєте прошити свій статут, тобто пробити шилом дірки у статуті та прошити їх нитками. Останню сторінку статуту підписують усі засновники.

За словами Анастасії, крім вищезазначених документів, під час реєстрації людина, яка виконуватиме функції голови ГО, від руки має заповнити спеціальну

заяву. Форму можуть видавати у ЦНАПі, але її можна надрукувати й самостійно з сайту Міністерства юстиції, щоб заповнити раніше та прийти до реєстратора вже з готовою заявою. Її назва – «Заява щодо державної реєстрації юридичної особи – громадського формування (форма 4)», редакція від 17 липня 2023 року.

– Зверніть увагу, що в заяві третій аркуш друкується стільки разів, скільки членів правління у вашій ГО, з вами включно, бо на кожного треба буде заповнити такі поля, як посада, ПІБ, ІНН, дата народження. До того ж, уважно проставте всі галочки та зверніть увагу на лапки. Бо навіть якщо форма лапок у назві вашої ГО буде відрізнятися у заяві та у статуті, вам можуть відмовити у реєстрації, – пояснює Анастасія.

ДЕ РЕЄСТРУВАТИСЯ

Документи для державної реєстрації ГО можна подавати як у паперовій формі, так і в електронній.

У паперовому вигляді документи подаються уповноваженою членами організації особою у територіальні органи Міністерства юстиції України. Заявник пред'являє реєстратору свій паспорт громадянина України та ІНН.

Подати документи на реєстрацію ГО в електронній формі можна через портал електронних послуг igov.org.ua. Також на порталі можна отримати онлайн-консультацію щодо реєстрації. Аби скористатись онлайн-реєстрацією, потрібно авторизуватись у персональному кабінеті «Онлайн-будинку юстиції», сформувавши заяву, долучити до неї пакет необхідних документів у форматі PDF, накласти електронний підпис, після чого зазначені документи стають доступними державному реєстратору

Школярі Єгор та Гнат Золотухіни найближчим часом мають урочисто отримати Орден «За мужність» III ступеню, яким їх батько Олександр нагороджений посмертно. У перші дні повномасштабного вторгнення, не маючи військового досвіду чи відповідної освіти, Олександр пішов до військкомату, а на початку цього року загинув на рідній Донеччині, на підступах до Бахмуту.

ЗАГИНУВ, ЗАХИЩАЮЧИ СВОЄ

Як живеться родинам полеглих Героїв

ОКУПАЦІЯ – ПОЗИЦІЯ – СТОЛИЦЯ

Родина Золотухіних рік прожила в окупованому Донецьку – сподівалися, що місто скоро звільняться, та їй важко було навчитися з немовлям на руках їхати у невідомість. Але перебувати там, маючи патріотичну позицію, було небезпечно.

– Старший син пішов у другий клас до донецької школи, – згадує Тетяна. – Там, чесно кажучи, все було не так. В класі почали змінюватися вчителі, бо колишні майже усі виїхали. Програму підкорегували під пропаганду, наприклад, запровадили першим уроком у понеділок «політінформацію». Але це ж зовсім діти, яким і так вистачає страшного навколо, яка політінформація може бути? Тому я сказала одній з чергових вчительок: вважайте, що перший урок у понеділок ми «проспали». Так, кожен понеділок...

Тетяна згадує, як батьки підсвідомо «промацували» один одного: чекаючи на дитину після уроків, можна було побачити «свого» – хто не підтримує розмов про «укропів», що бомблять Донбас.

– Синові дали завдання написати твір-лист до російського хлопчика про свою Батьківщину, щоб запросити його в гості. Я зателефонувала вчительці і сказала, що син не писатиме цього твору – бо навіряд чи їй сподобається написане. Звісно, про Батьківщину діти з батьками писатимуть, відштовхуючись від своїх поглядів. А ці зошити розкладуть потім на дві стопочки й до нас прийде дядя з автоматом. Адже школа теж стала інструментом виявлення нелояльних.

Олександр поїхав з окупації першим. Влаштувався у Києві на виробництві, жив у будівельному вагончику, поки не заробив гроші на першу кімнату, куди можна було перевезти дружину та синів.

– Це була важка і водночас смішна історія. Кімнату ми зняли у місцевого алкоголіка,

який крав нашу їжу, – розповідає Тетяна вже без образ, але з ноткою суму. – І при тому не забував щоразу казати нам, що ми – «донецьке бидло», яке понаїхало та винне у війні.

Перший рік було важко, бо працював тільки чоловік. Але життя потихеньку налагоджувалося: Олександр отримав невелике підвищення на роботі, Тетяна знайшла собі заняття по душі – допомагала по господарству кільком родинам. Нарешті сім'я орендувала окрему квартиру. Діти пішли до школи та садочка, з'явилися нові захоплення – родина дуже любила ходити в театр і на концерти. Вдома часто збиралися друзі, бо Олександр був, як то кажуть, душею компанії. Здавалося б, столиця прийняла своїх нових мешканців – як рідних...

МОРАЛЬНО БУЛИ ГОТОВІ

Тетяна розповідає, що у Сашка завжди була позиція: своє треба захищати. І чоловік почувався винним через те, що 2014-го не він окупантів вигнав з власного будинку, а їх примусили бігти звідти.

– Тож він казав: знову відсиджуватися чи кудись бігти я не буду. Піду захищати. Тому ми морально були готові, – каже жінка.

Коли почалося вторгнення, Сашко пішов до військкомату і записався до лав тероборони.

– Він забіг додому, я швидко збрала рюкзак з речами і хотіла налити у термокухоль чай. Але він схопив рюкзак і побіг. Я тільки побачила дверцята ліфта, що зачиняються. Стою біля ліфта і думаю: це ж я чоловіка на війну провела, виходить...

Разом з такими ж як він, вчорашніми цивільними, Олександр на ходу навчався поводитися зі зброєю, стояв у засідках, копав окопи навколо Києва.

– Пам'ятаю фотку, де він у своїй куртці зі світловідбивними стрічками. Я йому кажу: ти хоча б замалой їх якимось маркером, бо тебе ж видно! Це виглядало навіть трохи безглу-

здо, але попри все вони виконали тоді свою функцію.

Тетяна хотіла залишатися у місті, бо думала: якщо з чоловіком щось трапиться, вона єдина, хто може допомогти. Усім казала, жартуючи: чоловік пішов на війну без ключів, куди йому повертатися, якщо ми поїдемо? Але коли прилетіло майже поруч з їхнім будинком, вона разом з дітьми вирішила виїхати на два місяці на Закарпаття.

А Олександрів підрозділ вже доєднали до ЗСУ і відправили воювати: його перший вихід на бойові припав на день народження – 4 червня 2022 року. Хлопці були у Миколаєві, потім просуваючись Херсонщиною, звільнюючи село за селом. З одного з таких сіл Олександр привіз подарунок, який тепер голосно цвірінькає за спиною у Тетяні.

– В розбитому будинку знайшли папугу, звичайного «хвилястика». Тоді до військових виходило багато тварин, які голодували без хазяїв – пси, коти, корови. Хлопці часто брали до себе, передавали додому пухнастих друзів. А Сашко «виділився» – забрав папугу. Це було взагалі диво, що птаха вижила, бо чотири місяці вона з ним їздила по окопах, по підвалах. Через стрес, мабуть,

не літає. То я сміюся: мій старий папуга – бойовий десант, а цей – знатний піхотинець!

БЕЗ ТАТА

Про те, що Олександр загинув біля Бахмута, Тетяна дізналася від побратимів чоловіка. Старший син, побачивши гостей у формі, одразу зрозумів, навіщо вони прийшли.

– Сашко приїздив до нас на початку січня, якраз десь тиждень за три до загибелі. Це добре, що у нас залишились про нього свіжі спогади, – каже Тетяна. – Побратими розповіли, що треба було кілька людей на підкріплення під Бахмут. Там вже була страшна м'ясорубка, ніхто туди не хотів, бо з великою долею вірогідності це – дорога в один кінець. То Сашко сказав: якщо ніхто не хоче, я поїду, ну треба ж комусь їхати.

Тіло Олександра кремували. Тетяна спочатку хотіла колись повернути прах на Донеччину. Але потім вирішила, що краще залишити у Києві.

– На Лісовому кладовищі на Троєщині є повноцінний пам'ятник з прапором. Для мене це було принципово, щоб він був під прапором похований. Тому зараз так трохи жартуємо: у нас тепер є свій рідний метр землі в

Києві, – каже Тетяна, яка після пережитої трагедії намагається підтримувати синів.

Хлопці важко пережили втрату батька, тому спочатку до ідеї вшанування його пам'яті та вручення Ордену у школі поставилися негативно. Але потім зрозуміли: саме такі події мають нагадувати усім українцям, що війна не десь далеко і може торкнутися кожного.

– Сашко, як і всі полегли в бою Воїни, завжди з нами крізь простір та час, в кожній думці й кожній дії! Маємо жити та виховувати наступне покоління так, щоб нашим загиблим захисникам було не соромно за нас, щоб десь там в них був привід нами пишатись так, як ми пишаємось ними.

Тетяну підтримує допомога військовим: разом з іншими волонтерами вона плете сітки для різних підрозділів. Між підготовкою до ЗНО їй допомагає старший син. У 17-річного Єгора багато планів на майбутнє, але поки він не вирішив, ким конкретно хоче стати. Думав про IT-сферу, але протестував свої сили у профорієнтаційному таборі від БФ «Діти героїв», який опікується родиною, і вчасно зрозумів, що то не його. У родині вважають, що це й добре: хлопець має змогу пробувати різну діяльність, можливо, й творчу, бо давно захоплюється музикою.

– Взагалі, мій музичний смак схожий з батьковим, – каже Єгор. – Я ходжу на ті ж концерти, на які ходив батько, слухаю ті ж пісні. Тож без нього я був би не я – це точно... Є кілька пісень, які в мене тепер асоціюються з батьком. Наприклад, коли я почув на YouTube пісню «Хто я?» українського гурту «ТОЛ», подумав – щось знайоме. А мама нагадала, що тато дуже любив цей гурт. Коли він робив домашні справи, то вмикав на колонках музику і я часто чув саме цю пісню.

11-річний п'ятикласник Гнат цьогоріч вже навчається у звичайній школі, бо перші класи мав відвідувати спеціальну – щоб підтягнути мовленнєві навички, з якими були проблеми через стрес та тривожність у перші роки життя. Хлопця добре сприйняв колектив, він любить грати у комп'ютерні ігри й вже знайшов друзів.

– Якби я розробляв персонажа комп'ютерної гри, він був би схожий на моего тата. Тато був військовим і мав такі якості, як доброта, хоробрість, витривалість, гідність та вірність. Мій герой обов'язково перемає всіх ворогів та врятує світ. **СН**

Елізавета ГОНЧАРОВА

ВАЖЛИВЕ

Економістка за фахом, уродженка Трускавця Олена Розвадовська почала їздити на схід з 2015 року. У прифронтових містах та селах вздовж лінії розмежування вона проводила арт-терапевтичні заняття для дітей, які щодня чули звуки війни. Це були волонтерські поїздки власним коштом, згодом стали долучатися друзі, а Олена практично оселилася на Донеччині, майже на лінії фронту. Так допомога дітям почала набувати системного характеру.

2019 року волонтерка заснувала фонд «Голоси дітей» і продовжила забезпечувати дітям психологічну та психосоціальну допомогу, пов'язану зокрема із доступом до можливостей навчатися, розвиватися і відпочивати, відновленням документів тощо.

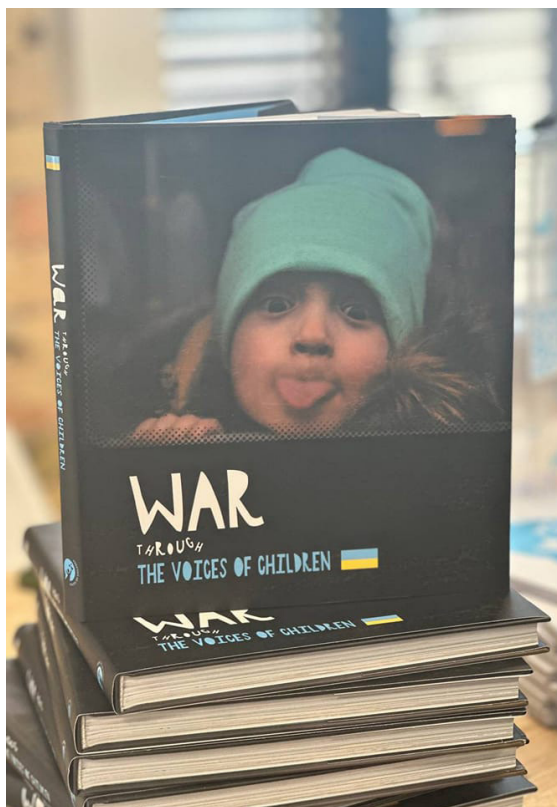
– Здається, що я сама зростала і ставала дорослою, – каже Олена про свій 8-річний досвід роботи з дітьми війни, яких на її очах вже чимало повиростало.

Виріс та розвинувся й фонд. Зараз у 14 локаціях України відкриті його осередки, де працюють понад 100 психологів. Щодня на індивідуальні та групові заняття до них приходять сотні дітей. Запити, з якими вони звертаються – різні. Але точно не такі, що мають бути в дитячому віці.

– Зараз ми маємо багато звернень від підлітків. Нашим психологам діти розповідають про суїцидальні думки, про страхи, панічні атаки, депресію, про тугу за домівкою, батьком, який на війні, про біль від втрати друзів і звичного оточення. Мільйони людей опинилися у цій ситуації, діти по-своєму її проживають, а батьки мають знати, як дитині допомогти.

За словами Олени, багато батьків ігнорують дитячі тривоги або не звертають на них уваги, займаючись повсякденними турботами. Тому 46% дітей не говорять з батьками про свої психологічні проблеми. Натомість ті з них, хто вже усвідомив потребу у психологічній допомозі, йдуть до фонду. А психологи фонду працюють у напрямку психоедукації батьків – такого собі навчання основ психології: як поводитися із дитиною у стані стресу, тривоги.

У листопаді фонд «Голоси дітей» розпочав в Україні соціальну кампанію «Чуєш, про що це?». Це насамперед звернення до батьків та опікунів, бо саме вони становлять найближче коло дітей, які живуть у дуже складних життєвих обставинах. Ролики кампанії – це такий ніби «переклад» з дитячої мови потреб, які дорослі мають зрозуміти як сигнал по допомогу. А психологи гарячої лінії готові працювати з дітьми, на голос яких ніхто не реагує.

Нещодавно видання ВВС уклало список 100 жінок, які впливали на світ 2023 року. Поряд з іменами Мішель Обами та інших відомих селебріті у ньому з'явилось ім'я українки Олени Розвадовської. Олена – засновниця благодійного фонду «Голоси дітей», який допомагає маленьким українцям впоратися з викликами війни. З початку повномасштабного вторгнення фонд надає психологічну, психосоціальну та реабілітаційну допомогу 64 тисячам дітей і батьків, понад 12 тисяч дітей отримали фахову психологічну підтримку.

ЩОБ ГОЛОСИ ДІТЕЙ ПОЧУЛИ

Олена каже, що на різних етапах проживання війни голоси і дорослих, і дітей щодня різні. Важливо їх чути і знаходити правильні слова

прийде нова фаза – після війни. Це будуть мільйони родин, які не повернуться додому, бо знищені цілі міста, заміновані села, і після завершення бойових дій їх швидко не розмінують. Діти довго ще не зможуть піти до своїх шкіл. Деякі так і не дочекаються близьких з війни. Ці усі люди потребуватимуть допомоги, тож масштаби її надання можуть значно зрости.

Про потреби українських дітей Олена розповідає всьому світові. Її виступи на міжнародних трибунах – завжди й свідчення про злочини росіян в Україні. Поява у списку ВВС для неї – насамперед можливість звучати ще голосніше, надати фонду «Голоси дітей» ще більшого впливу через активні міжнародні зв'язки. Разом з колегами Олена Розвадовська відвідує різні країни, вивчає досвід Швеції, Німеччини та Ізраїлю з допомоги дітям, щоб адаптувати ефективні методики в Україні.

– Втім, з 2014 року ми самі вже маємо крутий досвід, тож можемо вже навчати інших, певнена жінка. – У нас такі прекрасні діти підрастають! Не зашорені, не закомплексовані, як ми. Їм під силу буде все, все, що ми не змогли і що не зможемо. Вони неймовірно сильні і... вільні. Все, що маємо зараз робити, це пахати цілодобово, щоб вибороти їм кращі умови для зростання,

дати їм більше можливостей для розвитку, дати їм більше простору для реалізації їхніх прав.

Саме цим Олена займається у фонді 24/7. Це і пошук ресурсів, і залучення кращих спеціалістів, і нових методик, і обмін досвідом.

– Але мене надихає сила дітей, які щодня борються за своє життя. Від дітей одразу йде енергія, її відчуваєш, тож це не просто робота, це вже мій обов'язок. Я маю відчуття, що роблю правильні речі, я на своєму місці. Від цього у мене є відчуття щастя.

У найближчих планах фонду – збудувати дитячий реабілітаційний центр на Київщині. Вже є ділянка, є частина грошей від донорів, оголошено пошук найкращих архітекторів для розробки концепції, а також ціннісних партнерів, які вміють чути дітей і готові з ними радитися. Олена вірить, що за півтора-два роки центр прийме першу групу дітей, які зможуть тут безоплатно відпочивати та оздоровлюватися.

А ще вона щиро вірить, що настане день, коли голоси дітей стануть гучнішими за звуки війни. **CN**

Наталка СТЕПОВА

та дії, аби підтримати людину. – Історії людей, з якими працюємо, вражають. Мама, трое дітей, виїхали з Донецької області. Батько дітей після того, як виїхали, офіційно оформив шлюб і зник безслідно. Тепер він батько трьох дітей і його не мобілізують. А у мами кілька спроб суїциду, винайнята однокімнатна малесенька квартира і безкінечні підробітки...

Психологам зрозуміло, що під час активної фази війни неможливо оцінити повний масштаб потреб у наданні психологічної допомоги.

– Дай, Боже, усім нам дочекатися Перемоги. Але потім

розповідає всьому світові. Її виступи на міжнародних трибунах – завжди й свідчення

ЧУЄШ, ПРО ЩО ЦЕ?

соцкампанія фонду Голоси дітей

0800 210 106

БЕЗОПЛАТНА ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА
ДЛЯ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Облаштування життя на новому місці вимагає від переселенців стількох зусиль, що на власне здоров'я сил вже не вистачає. Через постійні стреси стан здоров'я погіршується навіть у тих, хто раніше ніколи не звертався до лікарів. Про те, чи треба укласти нову декларацію після евакуації, які медичні послуги можна отримати безоплатно, куди звертатися, якщо вам відмовили у допомозі, розповіла медична координаторка ГО «Обличчям до обличчя», переселенка з Курахового Галина Помазан.

ЧИ ТРЕБА ВПО УКЛАДАТИ НОВУ ДЕКЛАРАЦІЮ

На новому місці проживання переселенці мають безоплатно отримувати всі послуги, які передбачені Програмою медичних гарантій. Для цього необхідно укласти нову декларацію з сімейним лікарем. Навіть якщо людина взагалі не має декларації, їй не можуть відмовити у медичній допомозі. У такому випадку пацієнта направлять на прийом до чергового терапевта. Але краще все ж таки укласти декларацію на новому місці проживання, аби полегшити собі життя – конкуруючи за пацієнтів, сімейні лікарі наразі стають більш мобільними та доступними, зв'язатися з ними можна навіть телефоном, це дуже зручно.

– Для укладання декларації необхідно звернутися до будь-якої лікарні, яка має договір з Національною Службою здоров'я України (НСЗУ) на надання первинної медичної допомоги. Це може бути і приватна лікарня також, – розповідає Галина. – До речі, довідка ВПО при укладанні нової декларації непотрібна – з собою треба мати лише паспорт, ідентифікаційний код та телефон. Процес укладання займає 10-15 хвилин.

Кількість укладених декларацій з сімейним лікарем не обмежується. Тобто, якщо пацієнта не влаштовує сімейний лікар, він може обрати іншого у будь-якому медичному закладі. При цьому розривати стару декларацію не треба, вона анулюється автоматично.

– Якщо переселенець не хоче втрачати декларацію за основним місцем проживання, то може й не заключати нову. Але треба розуміти, що сімейний лікар, з яким ви маєте декларацію в області, з якої виїхали, може звільнитися або піти на пенсію і не повідомити вас про це. У такому випадку ви залишаєтеся без декларації і навіть цього не знаєте. У разі потреби вам доведеться звертатися по допомогу до чергового терапевта у першому-ліпшому медзакладі. Тож варто дізнатися, чи ще працює ваш лікар за основним місцем проживання.

ДОСТУПНІ ЛІКИ

Сімейний лікар насамперед допоможе вам у придбанні медпрепаратів, які пацієнти з серцево-судинними захворюваннями, бронхіальною астмою чи діабетом II типу мають можливість отримати безоплатно або з доплатою. Він виписує електронний або паперовий (на прифронтових територіях) рецепт на препарати, які можна отримати в аптеках, що працюють за програмою «Доступні ліки».

БУДЬТЕ НАМ ЗДОРОВІ

Що потрібно знати переселенцям, які потребують медичної допомоги

Галина Помазан

Дізнатися про найближчу таку аптеку можна за телефоном контакт-центру НСЗУ 16-77.

Втім, на час воєнного стану рецепт можна отримати без наявності декларації, звернувшись, знову ж таки, до будь-якого терапевта чи профільного лікаря.

Нещодавно набув чинності оновлений Реєстр лікарських засобів та медичних виробів, які можна придбати в рамках програми «Доступні ліки». Відтепер до нього включено навіть шість препаратів морфіну для паліативних пацієнтів – чотири безоплатні та два з доплатою.

БЕЗОПЛАТНІ МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ: ВІД ФЛЮОРОГРАФІЇ ДО НАРКОЗА

У будь-якій лікарні, навіть приватній, яка має договір з НСЗУ, людина може отримати безоплатно всі послуги, які входять до пакету первинної

допомоги. Безоплатно можна провести первинні дослідження крові та сечі, зробити флюорографію і щеплення відповідно до календаря профілактичних щеплень, пройти тести на гепатит чи ВІЛ тощо.

Консультації профільних лікарів та більш серйозне обстеження у спеціалізованих центрах вторинної медичної допомоги також можна отримати безоплатно за електронним скеруванням від сімейного лікаря. Воно дійсне по всій Україні, тобто профільного фахівця чи установу, де робитимете обстеження, ви можете обрати самостійно через інтернет або через консультацію на «гарячій лінії». Далі записуєтеся і чекаєте своєї черги.

– Втім, треба враховувати, що, наприклад, на безкоштовну магнітно-резонансну (МРТ) чи комп'ютерну (КТ) томографію можна чекати від двох до шести місяців. Проте швидко і без черг ці обстеження мож-

на пройти під час лікування у стаціонарі. Тож, якщо ви маєте хронічні захворювання і сімейний лікар радить вам стаціонар, не варто відмовлятися, адже щонайменш ви отримаєте результати необхідних досліджень, які «прочитає» профільний фахівець, – радить координаторка.

За словами Галини Помазан, коли людина звертається до лікарні за скеруванням сімейного лікаря чи його привозить швидка, згідно з Програмою медичних гарантій їй повинні безоплатно надати повний обсяг медичної допомоги, який прописаний в угоді між лікарнею та НСЗУ. Якщо пацієнту треба зробити планову чи екстрену операцію, то купувати перев'язочний матеріал чи сплачувати за анестезію теж не потрібно. Якщо людина не отримує ці послуги, то в НСЗУ є підстави почати розслідування стосовно лікарні.

– Якщо перед операцією вас просять придбати спирт, вату, бинти, шприци, варто зателефонувати на «гарячу лінію» НСЗУ – 16-77 – та повідомити про це. Також можна звернутися до головного лікаря або представників адміністрації лікарні. Якщо і це не допомагає, варто звертатися письмово на сайт НСЗУ. Були випадки, коли після таких скарг пацієнтів лікарня відшкодувала їм витрати.

Пологи та кесарів розтин, як і операції при побутових травмах чи гострому апендициті, також мають бути безоплатними.

– Винятки – це коли жінка хоче народжувати не з черговою бригадою, а з певним лікарем, якому довіряє. У цьому випадку вона може за кілька місяців до пологів укласти угоду на платний супровід, – уточнює Галина.

Іноді під час лікування у стаціонарі можуть призначити ліки з недоведеною медичною ефективністю, які треба ку-

пити в аптеці. Наразі у телеграмі є спеціальний чат-бот t.me/dokazovo_bot, де можна отримати інформацію щодо ефективності призначеного медичного препарату.

ДО ЯКИХ ПРОФІЛЬНИХ ЛІКАРІВ МОЖНА ЗВЕРНУТИСЯ БЕЗ СКЕРУВАННЯ

До гінеколога, стоматолога та психіатра можна звертатися напряму, без скерування від сімейного лікаря. До того ж, у гінеколога, наприклад, можна отримати направлення на безоплатне ультразвукове дослідження (УЗД).

Програма медичних гарантій передбачає, що в екстрених випадках – сильний біль, флюс – людина може отримати безоплатну допомогу стоматолога у тій клініці, яка має угоду з НСЗУ.

– Але це стосується лише невідкладної допомоги, якщо людина потребує знеболювання чи встановлення тимчасової пломби. За подальше лікування доведеться сплачувати, – уточнює координаторка.

Діти до 18 років все стоматологічне лікування отримують безоплатно, окрім послуг ортодонта. Але, знову ж таки, тільки у тих клініках, які мають угоду з НСЗУ.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ, ЯКЩО ВІДМОВИЛИ У ДОПОМОЗІ

У випадку, якщо лікар або медичний заклад порушують право переселенців на отримання медичного обслуговування, необхідно звернутися на гарячу лінію Міністерства охорони здоров'я за номером 0800 60 20 19 або до Національної служби здоров'я України за номером 16-77. Усі дзвінки зі стаціонарних і мобільних телефонів безоплатні. **СН**

Ірина ДІМІТРОВА

ЮРИДИЧНЕ

Уряд оновив порядок надання допомоги на проживання та запровадив новий підхід до видачі довідки про взяття на облік ВПО. Зокрема зміни стосуються переселенців працездатного віку, які відтепер не зможуть розраховувати на автоматичне подовження виплат. Таким чином, з 1 лютого 2024 року кількість внутрішньо-переміщених осіб, які отримують грошову допомогу, суттєво зменшиться. При цьому вже зараз з офіційно зареєстрованих 4,9 мільйонів ВПО підтримку від держави отримують тільки 2,6 мільйонів.

ЗМІНИ ЩОДО ДОПОМОГИ НА ПРОЖИВАННЯ

Щоб її отримувати, ВПО мають тепер посприяти своїй зайнятості

Розглянемо детальніше зміни, внесені урядом до попередніх постанов, які безпосередньо стосуються оформлення статусу та виплат допомоги ВПО.

Отже, Постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2023 р. №1226 встановлено, що люди, які перемістилися в межах тимчасово окупованих російською федерацією територій, щодо яких не визначено дати завершення тимчасової окупації, не мають права стати на облік ВПО та отримати довідку. Перелік таких територій затверджується та оновлюється Міністерством реінтеграції, а публікується на урядовому порталі.

Крім того, суттєві зміни внесені в Постанову КМУ №332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам».

По-перше, якщо протягом трьох місяців з дня призначення

допомоги людина працездатного віку не працює і не посприяла своїй зайнятості або не набула статусу безробітної, виплата допомоги на проживання припиняється.

Отже, непрацюючі ВПО мають сприяти своїй зайнятості – або працевлаштуватися, або зареєструватися як ФОП, або подати заяву для отримання допомоги на здобуття економічної самостійності/мікрогранту/гранту на власний бізнес, або подати заяву на отримання вачера на навчання, або набути статусу безробітного.

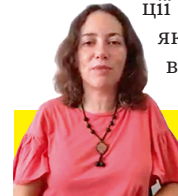
В пункті 51 Порядку наведений перелік осіб, до яких не застосовується вимога щодо здійснення заходів для забезпечення своєї економічної

самостійності. Зокрема це не стосується осіб з інвалідністю I чи II групи, студентів, осіб, які доглядають дитину до досягнення нею шестирічного віку, чи які мають трьох і більше дітей віком до 18 років, чи які виховують малолітню дитину, що навчається онлайн тощо.

По-друге, з 1 грудня 2023 року допомогу не буде отримувати вся сім'я, якщо будь-який член цієї сім'ї, який є отримувачем допомоги, не відповідає майновим критеріям, а саме: має депозит більше 100 тисяч гривень, купив квартиру, машину, земельну ділянку тощо.

По-третє, допомогу будуть призначати лише тим ВПО, які перемістилися не раніше 1 січня 2022 року. Крім того, у разі

визначення дати завершення бойових дій (можливих бойових дій) або тимчасової окупації для території, з якої здійснилося внутрішнє пере-

Тетяна Дурнева, голова правління ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ»:

– Важлива інформація для тих, хто подає заяву на допомогу на проживання: сприяння власній економічній самостійності стало обов'язковим завданням протягом трьох місяців з дати початку отримання допомоги. Якщо цього не відбулося, людина втрапить допомогу на проживання і не зможе її відновити.

Як правозахисники ми закликаємо людей уважно слідкувати за новинами в сфері соціального захисту ВПО, оскільки законодавство і надалі буде змінюватися. Це чутлива тема і наразі в уряді формується підхід та йде пошук шляхів забезпечення потреб найвразливіших груп населення.

міщення, виплата допомоги буде припинена через три місяці.

Запроваджені деякі норми для підтримки евакуйованих людей та тих, хто повертається з-за кордону. Так, якщо ВПО втратила право на отримання допомоги або відмовилася від неї, але після 1 серпня 2023 року повторно перемістилася з території, на якій оголошена обов'язкова евакуація, така людина матиме право на отримання допомоги на проживання протягом шести місяців.

Внутрішньо переміщеної особі, яка перебувала за кордоном і яка вперше звертається за призначенням допомоги, виплата призначається на підставі заяви, особисто поданої не раніше ніж через 15 робочих днів після повернення в Україну, та за умови відповідності майновим критеріям.

Крім того, розширено перелік обґрунтованих підстав для тривалого перебування за кордоном. Нарахування та виплата допомоги ВПО не буде припинятися, якщо людина знаходиться за кордоном не більше 90 днів у зв'язку з участю або супроводом дітей у міжнародних змаганнях.

ПЕРЕМОЖНЕ

У День писемності та української мови редакція «Схід NOW» оголосила вже другий розіграш книжок сучасних українських письменників, серед яких «Свіженька» «Скрипниківка» від Жадана, родинна історія «Дзвінка» від Ніни Кур'яти та спогади про перші дні повномасштабного вторгнення «Бабах на всю голову» від Віталія Запеки. У розіграші взяли участь кілька сотень людей, і 10 листопада ми підбили підсумки та оприлюднили результати на своїй фейсбук-сторінці.

КНИГИ ДЛЯ ДОСТОЙНИХ

– З перших днів наші бібліотеки перетворились на такі волонтерські центри. Дівчата збирали їжу, готували для військових, прали їхні речі та розселяли по хатах, – згадує бібліотекарка.

Зараз у бібліотеках Малинської громади плетуть маскувальні сітки, проводять ярмарки для збору грошей на ЗСУ. Також бібліотекарі відправляють поштові пакети та медикаменти до госпиталів Харкова.

У Центральній бібліотеці Малинова завдяки зусиллям пані Тамари вийшли три щоденники зі свідченнями очевидців перших місяців повномасштабного вторгнення. Зараз до неї звертаються краєзнавці, щоб попрацювати з цими щоденниками.

– Ще у березні 2022 року я попросила наших бібліотекарів записувати свої відчуття щодо подій, що відбуваються. І я вже випустила три таких щоденники спогадів зі світлинами. Вони писали, плакали... Це важко, звичайно, все це

передавати, але дуже цінно, – вважає Тамара Ковальчук.

Серед читачів бібліотеки багато переселенців з Донеччини, Луганщини та Харківщини. Для них організували розмовний клуб «Говоримо українською». Його веде переселенка з Чаплинки, яка тепер тут працює.

– Пані Людмила виїхала з Чаплинки одразу після її окупації. Спочатку вона у нас просто жила, а з вересня минулого року стала до роботи. У Чаплинці вона працювала у школі, має викладацькі навички. Тож, коли у листопаді минулого року ми відкрили розмовний клуб, то вирішили, що буде дуже символічно, якщо його вестиме саме переселенка, – розповідає пані Тамара.

Серед постійних відвідувачок розмовного клубу – Олександра Іванівна Ляшенко з Сіверська. Жінка була директоркою бібліотеки у Бахмуті, а як вийшла на пенсію, продовжила працювати у дитячій бібліотеці Сіверська. До Малина жінка приїхала після того, як

окупанти повністю зруйнували її квартиру.

– Під час одного з бомбардувань вона разом з сусідами була у сховищі. Як воно закінчилося, вона піднялася на свій поверх, відчинила двері – а квартири немає, залишилася одна тумбочка і на ній гребінець. Єдине, що було у жінки з собою, коли її евакуювали до нас – це сумочка з документами і невеличкими коштами. Вона до нас постійно ходить і каже: «Добре, що ви є в моєму житті».

Наступний розіграш ми оголосимо на День Святого Миколая. Розігрувати будемо книжки, які порадили наші підписники у Фейсбуці. Переможця обиратимемо вже після Різдва і напишемо про нього у першому числі наступного року. Аби встигнути взяти участь (бо розповсюдження газети справа складна, і ви отримаєте примірник з умовами розіграшу пізніше, ніж користувачі соцмереж) – підпишіться на нашу фейсбук-сторінку [facebook.com/shid.now/](https://www.facebook.com/shid.now/) і слідкуйте за інформацією у стрічці.

Цього разу переможницею стала Тамара Ковальчук – методистка Малинської центральної бібліотеки на Житомирщині.

«Серце стукає і руки тремтять від радості. Дякую щиро, що вибрали мене!» – написала нам пані Тетяна, отримавши звістку про свою перемогу. І хоча обирали не ми, а рандомний скрипт, нас дуже тішить, що ініціатива редакції викликає такі живі позитивні емоції.

Як розповіла пані Тамара, взяти участь у розіграші книжок її змотивувала «Скрипниківка» Сергія Жадана. У вересні вона була на презентації цієї

книги, але придбати її у автора та взяти автограф не вдалося через велику кількість охочих.

Також переможниця розказала нам, як бібліотекарі її громади допомагають українським воїнам, збирають свідчення про воєнні злочини росіян та працюють з переселенцями.

Малинська громада найбільше постраждала від бомбардувань та обстрілів з боку російських окупантів у перші місяці повномасштабного вторгнення. Серед зруйнованих та пошкоджених будівель є й бібліотеки у селах, які були зовсім поруч з лінією фронту.

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

– А влітку ми зазвичай відвідували загальноукраїнські пластові табори чи організували свої. Там ми вже отримували практичні навички виживання в природі: вміння розвести вогнище, зав'язати міцні вузли, знайти питну воду та їжу, збудувати укриття та захиститися від хижих тварин.

Як згадає Денис, на останніх сходинах перед повномасштабним вторгненням виховники готували дітей до війни.

– Ми проводили гутірки, розповідали, що робити у разі обстрілу, куди ховатися, як збирати необхідні речі. Також ми постійно проводили заняття з домедичної допомоги, запрошуючи бойових медиків, військових та рятувальників з ДСНС.

Після 24 лютого 2022 року майже всі пластуни евакуювалися з Краматорська, а старші пластуни станиці пішли захищати Україну. Серед них Євген Біленко, Юрко Семенов, Максим Потапчук, Володимир Попов, Федір Рискаль.

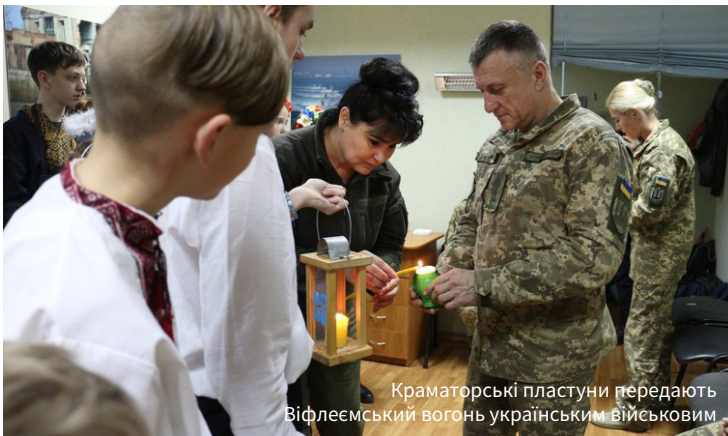
Ідея відновити повноцінну роботу «Станиці Краматорськ» виникла у Дениса майже відразу, як він опинився у Львові. Його у цьому підтримали виховники з інших осередків «Пласту» з Донеччини та Луганщини. До того краматорчани проводили сходини онлайн, а раз на місяць збиралися на різних пластових заходах або самотужки організували мандрівки у Карпатах.

– Я вважаю, що зараз головна мета роботи нашої станиці має полягати у допомозі дітям, яких росія позбавила рідної домівки. 2014 року я на власній шкурі відчув, як це – втратити друзів, частину родини та дім. У новій школі у Краматорську мені не вдалося порозумітися з однолітками, а у «Пласті» я знайшов справжніх друзів. Тут мене сприймали таким, яким я є, і дали можливість розвиватися. У дітей-переселенців, які не в «Пласті», наразі такі самі проблеми. Тобто їм треба допомогти стати впевненими, знайти себе та друзів і соціалізуватися, – переконаний Денис.

Відновлення повноцінної роботи є не просто символічним, вважає юнак, але і практичним: воно допоможе дітям зберегти свою регіональну ідентичність та, можливо, захочуть у майбутньому повернутися на малу батьківщину.

– На сходинах ми з дітьми будемо вчитися виживати в дикій природі, а також вивчати історію, культуру та традиції України, багато мандрувати, волонтерити та на практиці втілювати власні ідеї.

За словами Дениса, серед задумів, які не вдалося втілити у Краматорську – футбольний матч з Сергієм Жаданом.

Краматорські пластуни передають Віфлеємський вогонь українським військовим

КРАМАТОРСЬКІ ПЛАСТУНИ У ЛЬВОВІ

– Я з Сергієм познайомився в Харкові на Всеукраїнському пластовому інтелектуальному змазі «Орліада». Він там був одним з лекторів. Я підійшов, представився, розказав, звідки я. І Сергій запропонував організувати футбольний матч у Краматорську. Але зробити це через різні причини так і не вийшло. Тож я сподіваюся, що у Львові нам зрештою вдасться зіграти цей матч з Жаданом оновленим складом «Станиці Пласт Краматорськ», – каже Денис Папін.

До роботи з хлопцями-переселенцями будуть долучатися й інші виховники з пластових осередків Краматорська та Львова – Наталя Попова, Ігор Олексюк та Павло Лобінський. **СН**

Тетяна ЛЮБКА

СМАЧНЕ

Як і багато інших країн Європи, Швеція також гостинно приймає біженців з України. Багато уваги тут приділяють дітям – маленькі українці мають право на медичне обслуговування на тих самих умовах, що й місцеві діти. Шкільна освіта – безкоштовна. А організація «Права дітей у суспільстві» (BRIS) пропонує їм гарячу лінію підтримки. Наприклад, коли і дитина відчуває занепокоєння або самотність – вона може анонімно поговорити з дорослим та отримати фахову підтримку.

ШВЕЦЬКІ ПАЛЬТИ

Швеція – батьківщина дитячої письменниці Астрід Ліндгрен, завдяки якій мільйони дітей у всьому світі дізналися про Карлсона, Пепі Довгу Панчоу, Нільса та розбишаку Еміля з Льонеберги: «А на обід будуть пальти! В нас на обід будуть пальти!.. На вигляд це щось схоже на великі галушки, на смак нагадують кров'яну ковбасу, але в тисячу разів смачніші. Ось що таке пальти!». Кожна господиня у Швеції має свій рецепт пальтів (у тому числі з додаванням у тісто крові свині), а ми пропонуємо один з найпростіших.

ЩО ПОТРІБНО:

- ♦ картопля – 700 г
- ♦ пшеничне борошно – 150 г

- ♦ яєчні жовтки – 3 шт.
- ♦ вершкове масло – 120 г
- ♦ сало або шпик – 800 г
- ♦ цибуля ріпчаста – 1 шт.
- ♦ брусниця – 200 г
- ♦ цукор – 1 ч. л.
- ♦ сіль – 1 ст. л.
- ♦ перець чорний мелений за смаком

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Картоплю чистимо і відварюємо в підсоленій воді до готовності. Потім розчавлюємо її товчачиком або натираємо на дрібній тертушці.

2. Розтоплюємо в сотейнику 100 г вершкового масла. До картоплі додаємо три яєчних жовтки й перемішуємо.

3. Всипаємо 150 г борошна й ложку солі, вливаємо по 50 г розтопленого масла. Перемішуємо до однорідної консистенції.

4. Головку ріпчастої цибулі дрібно нарізаємо. Шпик шаткуємо кубиком. На пательню з 20 г вершкового масла викладаємо цибулю зі шпиком і обсмажуємо до золотавої скоринки, приправивши перцем за смаком.

5. На присипаний борошном стіл викладаємо наше картопляне тісто й розрізаємо його на кілька частин, які і стануть основою для пальтів.

6. Шматки тіста придавлюємо і робимо в них поглиблення, на які викладаємо начинку з обсмажених цибулі та шпику. Формуємо з них галушки так, щоб начинка, покрита з усіх боків картопляним тістом, опинилася усередині.

7. Решту шпику подрібнюємо соломкою і обсмажуємо на сковороді. Викладаємо на паперові рушники, які вберуть зайвий жир.

8. Опускаємо пальти у каструлю з закипівлою підсоленою водою й варимо 5-6 хвилин.

9. Всипаємо в тарілку з брусницею чайну ложку цукру, розчавлюємо виделкою.

10. Готові пальти подаємо під розтопленим вершковим маслом, засмажкою зі шпику та з брусничним джемом.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

**ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398**

**Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим**